

KONTINUITA PREDPRIMÁRNEHO A PRIMÁRNEHO VZDELÁVANIA V OPTIKE UČITEĽOV

THE CONTINUITY OF PRE-PRIMARY AND PRIMARY EDUCATION IN THE VIEWPOINT OF TEACHERS

Radka Teleková, Tatiana Marcineková

Katedra pedagogiky, Pedagogická fakulta, Univerzita Konštantína v Nitre, Nitra

Abstrakt

Príspevok objasňuje problematiku nadväznosti predprimárneho a primárneho vzdelávania s dôrazom na obdobie prechodu dieťaťa z materskej školy a rodiny do 1. ročníka základnej školy. Pozornosť upriamujeme na nadväznosť cieľových požiadaviek a obsahu učiva, ktoré sú konkretizované v kurikulárnych dokumentoch jednotlivých stupňov škôl. Kontinuita v uvedenej oblasti je jednou z podmienok pripravenosti detí na úspešné zvládnutie náročného obdobia. Prostredníctvom dotazníka sme zisťovali vzťah medzi podkategóriami učiteľov a ich názormi na kontinuitu v súčasných cieľových požiadavkách a obsahu predprimárneho a primárneho vzdelávania. Zistili sme rozdiely v názoroch na obsahovú nadväznosť niektorých vzdelávacích oblastí. Zistenie zhody medzi učiteľmi indikuje ich rovnaké vnímanie v prospech zabezpečenia nadväznosti vzdelávania počas prechodu dieťaťa do školy.

Kľúčová slova: *Kontinuita vzdelávania, učitelia predprimárneho vzdelávania, učitelia primárneho vzdelávania*

Abstract

The article clarifies the issue of the continuity of pre-primary and primary education with an emphasis on the transition period of the child from kindergarten and family to the 1st year of primary school. We draw attention to the continuity of the target requirements and the content of the curriculum, which are specified in the curriculum documents of the individual school levels. Continuity in the mentioned area is one of the conditions for children's readiness to successfully cope with the challenging period. By means of a questionnaire, we investigated the relationship between the subcategories of teachers and their views on continuity in the current target requirements and content of pre-primary and primary education. We found differences in opinions about the content continuity

of some educational areas. Finding agreement between teachers indicates their same perception in favor of ensuring the continuity of education during the child's transition to school.

Keywords: *continuity of education, teachers of pre-primary education, teachers of primary education*

1 ÚVOD

Súčasný prístup k tvorbe prechodu dieťaťa do školy sú rámcomané požiadavkou nadväznosti vzdelávania. Koncept kontinuity je často súčasťou výskumov týkajúcich sa prechodu žiakov medzi jednotlivými stupňami vzdelávania, ktorý je chápaný vo viacerých rovinách. J. Fisher (2011) poukazuje na nevyhnutnosť kontinuity kurikula, ktorá stavia na nadväznosti jednotlivých tém. Za východisko akýchkoľvek kurikulárnych zmien považuje nadväznosť cieľov, učebného obsahu a učebných stratégií tak, aby bol podporený plynulý prechod detí z predprimárneho do primárneho vzdelávania.

2 TEORIE

Akékoľvek nové poznanie alebo skúsenosť vychádza z predchádzajúceho stavu a modifikuje budúci stav. Jednou z príčin diskontinuity sú rozdiely v očakávaniach učiteľov vo vzťahu k školskej pripravenosti detí (Henderson, L., 2012). Učitelia materských škôl a učitelia prvých ročníkov základných škôl majú disponovať informáciami o prechádzajúcich charakteristikách a úrovni rozvoja dieťaťa, aby mohli ďalej adekvátne formovať jeho osobnosť a prispôsobiť proces učenia sa (Wilder, J. & Lilvist, A. 2018). Zároveň sa očakáva ich dôkladná orientácia v učebných osnovách vymedzených v kurikulárnych dokumentoch so zámerom premostovať predprimárne a primárne vzdelávanie. Nadväznosť obsahu vzdelávania predpokladá vymedzenie spoločných prvkov, ktoré sa stanú východiskom ďalšieho vzdelávania. Podľa formulovaných východísk pre kurikulárne zmeny vzdelávania v podmienkach slovenských škôl (Pupala, B. – Fridrichová, P. eds. 2022) je dôležité, aby „základné vzdelávanie mohlo dôkladne využiť a nadviazať na to, čo deti dosiahli v rámci predškolského vzdelávania...“

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Zaujímalo nás, ako vnímajú jednotlivé oblasti učitelia predprimárneho vzdelávania a učitelia primárneho vzdelávania. Vytváranie vzájomného porozumenia a jednotného pohľadu na kontinuitu vzdelávania patrí k dôležitým aspektom úspešného prechodu dieťaťa do základnej školy (Bowes, J. a kol. 2009).

Cieľom výskumu bolo zistiť vzťah medzi podkategóriami učiteľov a ich názorami na kontinuitu cieľových požiadaviek a obsahu predprimárneho a primárneho vzdelávania. K výskumu sme si stanovili hypotézu: H1: Predpokladáme štatisticky významný rozdiel v názoroch učiteľov materských škôl a prvého stupňa základných škôl na kontinuitu cieľových požiadaviek a obsahu predprimárneho a primárneho vzdelávania.

Výskumnú vzorku tvorilo 165 učiteľov materskej školy a 182 učiteľov základnej školy. Metodologický základ uskutočnenia našej výskumnej činnosti tvoril dotazník, ktorý zahŕňal demografické položky a osem škálových otázok k vybraným aspektom kontinuity vzdelávania.

Vybraná otázka dotazníka: Ako je zastúpená kontinuita cieľových požiadaviek a obsahu predprimárneho a primárneho vzdelávania v rámci jednotlivých vzdelávacích oblastí? Odpovede boli na škále: určite nie(1), nie (2), neviem (3), áno (4), určite áno (5). Na testovanie štatistickej významnosti rozdielov sme použili Wilcoxonov dvojvýberový test.

4 VÝSLEDKY

V našom výskume sme pre odpovede respondentov oboch skupín vypočítali hodnotu testovacej štatistiky $Z = 2,19$ a hodnotu pravdepodobnosti $p = 0,03$. Z daných hodnôt vyplývajú štatisticky významné rozdiely. Priemerná hodnota škály v odpovediach učiteľov predprimárneho vzdelávania (1) bola 4,4 a v odpovediach učiteľov primárneho vzdelávania (2) bola 4,3. Situácia je ilustrovaná na Grafe 1.

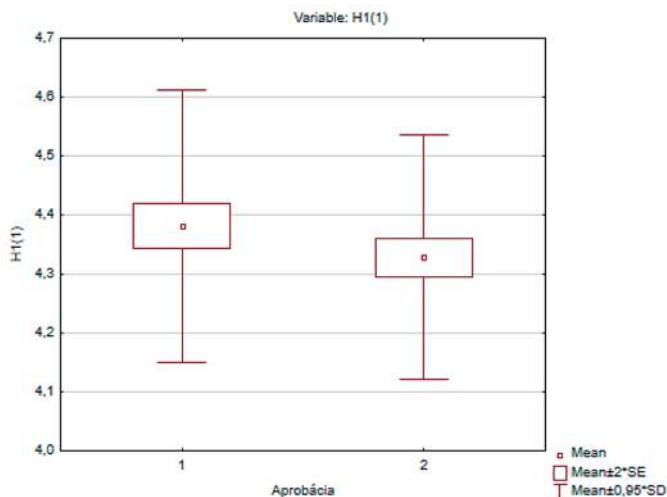
Z pohľadu na Tabuľku 1 sú štatistické rozdiely v názoroch učiteľov predprimárneho a primárneho vzdelávania na kontinuitu cieľových požiadaviek a obsahu vzdelávania v rámci jednotlivých vzdelávacích oblastí. Dané zistenia môžeme interpretovať ako odlišnosti v akcentovanom obsahovom zameraní predprimárneho a primárneho vzdelávania počas prechodu dieťaťa do základnej školy. Z výsledkov štatistickej analýzy uvedených v tabuľke vyplýva, že učitelia oboch stupňov vzdelávania rovnako vnímajú kontinuitu vo vzdelávacích oblastiach

Umenie a kultúra, Zdravie a pohyb, čo predpokladá praktickú konkretizáciu nadväznosti poznatkov a skúseností detí počas prechodu do základnej školy.

Tabuľka 1: Výsledky štatistickej analýzy – kontinuita obsahu vzdelávacích oblastí

Vzdelávacia oblasť	Z	p	Učitelia materských škôl		Učitelia základných škôl	
			Priemer	SD	Priemer	SD
Jazyk a komunikácia	-4,42	0,00*	4,41	0,50	4,65	0,47
Matematika a práca s informáciami	5,41	0,00*	4,62	0,48	4,33	0,48
Človek a príroda	4,30	0,00*	4,53	0,49	4,23	0,65
Človek a spoločnosť	-2,22	0,03*	4,06	0,93	4,31	0,66
Človek a svet práce	3,47	0,00*	4,40	0,57	4,14	0,70
Umenie a kultúra	-0,32	0,75	4,24	0,54	4,28	0,74
Zdravie a pohyb	1,14	0,25	4,37	0,69	4,32	0,58

* štatisticky významná hodnota; SD – smerodajná odchýlka;

Graf 1: Priemerné hodnoty odpovedí na otázku „vnímanie kontinuity cieľových požiadaviek a obsahu predprimárneho a primárneho vzdelávania“ v oboch skupinách učiteľov

5 ZÁVĚRY A DISKUSE

Učitelé materských škôl jednoznačne potvrdili nadväznosť cieľov a obsahu predprimárneho a primárneho vzdelávania vo vzťahu k príprave budúcich škôľakov na učenie sa v základnej škole. Názory učiteľov prvého stupňa základných škôľ poukazujú podobne na kontinuitu obsahu vzdelávania začínajúcich škôľakov v súlade s prípravou v materskej škole. Využitelnosť osvojeného obsahu na začiatku školského vzdelávania podporuje akademickú úspešnosť začínajúceho školáka a zvyšuje zmysluplnosť učenia sa (Apostolou, T. Z. & Stellakis, N. 2020). Spôsobilosť nástupu do 1. ročníka je deklarovaná výsledným stavom dieťaťa v závere predprimárneho vzdelávania, očakávaniami rodiny, kvalitou domáceho prostredia, pôsobením materskej školy a tiež požiadavkami základnej školy (Mertin, V. 2015). Zo štatistickej analýzy výsledkov vyplývajú štatisticky významné rozdiely medzi učiteľmi. Konštatujeme, že **hypotéza H1** sa nám **potvrdila**. S. Bronström (2003) zdôrazňuje potrebu formovania skúseností dieťaťa v materskej škole ako akademického východiska pre školské vzdelávanie. Úroveň rozvoja dieťaťa nesmie zostať stagnujúca v žiadnej oblasti, ale naopak nadväzujúco rozvíjaná. So zreteľom k obsahu príspevku formulujeme odporúčania smerom k príprave učiteľov, napr. Do zamerania profesijného rozvoja učiteľov predprimárneho a primárneho vzdelávania zaradiť problematiku nadväznosti vzdelávania a prechodu dieťaťa do školy. Zaradiť aktuálne poznatky a zistenia o nadväznosti predprimárneho a primárneho vzdelávania v kontexte plynulého prechodu dieťaťa do školy do pregraduálnej prípravy (vybraných predmetov) budúcich učiteľov materských škôl a prvého stupňa základných škôľ.

6 LITERATURA

- Apostolou, Z. & Stellakis, N. & Koustourakis, G. (2020). Pre-primary and first grade primary school teacher's perceptions on the integration of pre-primary and first grade primary school curricula in Greece. *L1-Educational Studies in Language and Literature*. 20, 1–21.
- Broström, S. (2003). Problems and Barriers in Children's Learning When They Transit From Kindergarten to Kindergarten Class in School. *European Early Childhood Education Research Journal* 11.

- Fisher, J. (2011). Building on the Early Years Foundation Stage: Developing Good Practice for Transition into Key Stage 1. *Early Years: An International Journal of Research and Development*. 31(1), 31–42.
- Henderson, L. (2012). The early childhood-school relationship: Overcoming invisible barriers. *Early Childhood Folio*. 16(2).
- Mertin, V. & Gillernová, I. (eds.) (2015). *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál. 2015. 248 s.
- Pupala, B. & Fridrichová, P. (eds). (2022). *VZDELÁVANIE PRE 21. STOROČIE Východiská zmien v kurikule základného vzdelávania*. Bratislava: Štátny pedagogický ústav.
- Wilder, J. & Lillvist, A. (2018). Learning journey : a conceptual framework for analyzing children's learning in educational transitions. *European Early Childhood Education Research Journal*. 26(5).